

Helsinki

Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaohjelma vuodelle 2024

Kuva: Sini-Pilvi Saarnio

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Ympäristönsuojelulain säännöllinen valvonta	5
2.1. Valvottavat kohteet ja vuonna 2024 tehtävät määräaikaistarkastukset.....	5
2.2. Vuosiraportit ja tarkkailutulokset.....	6
3. Jätelain säännöllinen valvonta	7
3.1. Valvottavat kohteet ja rekisteröitävien toimintojen tarkastukset.....	7
3.2. Muu jätelain mukainen säännöllinen valvonta.....	8
4. Muu valvonta	9
4.1. Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen liittyvä valvonta	9
4.2. Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	9
4.3. Muu jätelain mukainen valvonta	10
4.3.1. Jätehuollon ja jätekirjanpitovelvollisuuden valvonta	10
4.3.2. Roskaantuminen.....	10
4.4. Vesilain valvonta.....	10
4.5. Vesihuoltolain valvonta	11
4.6. Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	11
4.7. Valvontayhteistyö	11
5. Valvontaohjelman toteutumisen arviointi vuodelta 2023	12

1. Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014, YSA) 30 §:ssä on säädetty tarkemmin valvontaohjelman sisällöstä. Sen mukaan valvontaohjelmassa on oltava:

- 1) suunnitelma ohjelmakaudella toteutettavista erityyppisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista;
- 2) tiedot muista kuin 1 kohdassa tarkoitetuista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä;
- 3) kuvaus edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta.

Valvontaohjelman laatimismenettely tulee kuvata ympäristönsuojeluasetuksen 28 §:n mukaisesti valvontasuunnitelmassa. Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupa-jaosto on vahvistanut valvontasuunnitelman vuosille 2022–2024 päätöksellään 20.1.2022.

Valvontaohjelmaan sisältyvien kohteiden lisäksi ympäristövalvonnan tehtäviin kuuluu jätelain, vesilain, vesihuoltolain ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukainen valvonta sekä muut ympäristönsuojelulain mukaiset valvontavelvoitteet. Ympäristöministeriö on päätöksellään siirtänyt Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle toimivallan käsitellä ympäristönsuojelulain mukaiset pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevat ilmoitukset Helsingin kaupungin alueella.

Valvontaohjelmassa on kuvattu myös vuodelle 2024 suunniteltu jätelain (646/2011, JL) säännöllisen valvonnan toteuttaminen. Lyhyesti on kuvattu muitakin Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtäviä vuonna 2024.

Laskennallisesti säännöllisen valvonnan resursseilla voitaisiin tehdä noin 110 säännöllisen valvonnan tarkastusta vuodessa. Valvonta kohdistuu riskinarviointiin perustuen lupalaitoksiin sekä ilmoituksenvaraiseen ja rekisteröitävään toimintaan. Valvontaohjelmassa on vuodelle 2024 suunniteltu 84 säännöllisen valvonnan tarkastusta.

2. Ympäristönsuojelulain säännöllinen valvonta

2.1. Valvottavat kohteet ja vuonna 2024 tehtävät määräaikaistarkastukset

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaisia valvontakohteita ovat 73 ympäristöluvanvaraista, kolme ilmoituksenvaraista ja 142 rekisteröitävän toiminnan laitosta.

Ympäristönsuojelulain säännöllinen valvonta perustuu laitoskohtaisesti tehtyyn riskinarviointiin. Riskinarvioinnin perusteella laitokset on jaoteltu neljään valvontaluokkaan, joiden perusteella laitoissa käydään tarkastuksilla yhden, kahden, kolmen tai viiden vuoden välein. Riskinarvioinnin perusteet ja valvontaluokkien määrittely on kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Taulukko 1. Kohteiden lukumäärät ja niihin suunnitellut määräaikaistarkastukset vuonna 2024

Ympäristölupa- ja ilmoitusvelvolliset toiminnot	Laitoksia yhteensä	Tarkastettavat laitokset 2024
Jätteen käsittely tai hyödyntäminen	37	17
Elintarvikelaitos	10	5
Krematorio	3	1
Varikko	4	2
VOC-laitos	2	0
Pilaantuneen maaperän puhdistaminen	13	0
Muut toiminnot	7	0
Yhteensä	76	25
Rekisteröitävät toiminnot		
Betoniasema	7	4
Energiantuotanto	5	2
Polttonesteiden jakeluasemat, polttoainevarastot	107	23
Kemialliset pesulat	23	3
Yhteensä	142	32
Kaikki yhteensä	218	57

2.2. Vuosiraportit ja tarkkailutulokset

Laitosten säännölliseen valvontaan kuuluu keskeisenä osana vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen. Tämä koskee kaikkia säännöllisen valvonnan laitoksia, ei pelkästään niitä, joihin on suunniteltu tarkastuskäynti 2024. Säännölliseen maksulliseen valvontaan kuuluvat kaikki luparatkaisuissa määrättyjen tai lainsäädännössä säädettyjen raporttien ja tarkkailutulosten valvonta.

Toiminnanharjoittajien tulisi raportoida vaaditut tiedot valtakunnallisessa YLVA-järjestelmässä. YLVA on suunnattu ympäristönsuojelulain nojalla lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisille sekä jätelain nojalla ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisille asiakkaille. Valvova viranomainen lisää ja ylläpitää laitosten tietoja järjestelmässä. Viranomainen luo järjestelmään myös määrämuotoisia lomakkeita, joiden avulla asiakas voi täyttää sähköisen raportin. Raportti vastaa ympäristöluvan, ilmoitusta koskevan päätöksen tai rekisteröintiä koskevan valtioneuvoston asetuksen vaatimuksia.

3. Jätelain säännöllinen valvonta

3.1. Valvottavat kohteet ja rekisteröitävien toimintojen tarkastukset

Jätelain 124 §:n mukaan säännöllisen valvonnan suunnitteluvuorokausi koskee rekisteröitäviä toimintoja ja sellaisia toimintoja, joihin liittyy jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen suunnittelee toimivaltansa mukaisesti jätteen keräystoimintaa koskevan valvonnan. Sen piiriin kuuluvat jätteen keräystoimintaa tekevät yritykset ja hyötyjättepisteet. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toteuttaa omissa valvonnassaan myös Suomen ympäristökeskuksen laatimaa kansainvälisten jätteensiirtojen tarkastussuunnitelmaa.

Erilaisia jätteenkeräyksen keräyspisteitä on merkitty rekisteriin 261 kappaletta. Rekisterimerkinnot eivät kaikilta osin ole yhtenevät ja niiden ajankäyttö tarkistetaan vuonna 2024. Jätelain-säädännön muutoksen myötä kunnille tuli vuoden 2023 alusta alkaen velvollisuus järjestää myös tekstiilijätteen erilliskeräys alueellaan. Vastaanottopisteet ja niiden rekisteröintitarpeet tulisi kartottaa tulevaa valvontaa varten.

Jätteen keräystoimintaa harjoittavista yrityksistä kahden toiminta on luonteeltaan ja laajuudeltaan sellaista, että niitä valvotaan riskiperusteisesti. Jätteen keräystoimintaan saattaa liittyä myös jätteen kansainvälisten siirtojen valvontaa.

Helsingissä on neljä alueellista jätteen putkikeräyspaikkaa, jotka on rekisteröity jätteen kerääjiksi. Näistä yksi tarkastetaan vuoden 2024 aikana.

Hyötyjättepisteitä valitaan työtilanteen mahdollistaessa valvottavaksi aluekohtaisesti. Samalla keräyspaikalla olevat keräysastiat tarkastetaan samanaikaisesti, keräystoimijasta riippumatta. Tarkastettavat keräyspaikat valitaan otantana. Samalla hyötyjättepisteellä voi olla monen keräystoimijan vastaanottopisteitä. Valvonnan näkökulmasta eri toimijoiden vastaanottopisteet ovat eri valvontakohteita, joilla pitäisi lainsäädännön mukaan olla tehtynä omat rekisteröintinsä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Taulukko 2. Kohteet ja suunnitellut määräaikaistarkastukset vuonna 2024

Jätelain mukaiset valvottavat toiminnot	Laitoksia yhteensä	Tarkastettavat laitokset 2024
Jätteenkeräys	2	1
Jätteen putkikeräys	4	1
Hyötyjätteen keräyspisteet (rekisteröitävät)	261	25
Yhteensä	267	27

3.2. Muu jätelain mukainen säännöllinen valvonta

Jätelain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee säännöllisesti valvoa vaarallista jätettä tuottavaa toimintaa. Tältä osin valvonta ei kuulu suunnitteluvollisuuden piiriin. Se on sisällytetty tähän ohjelmaan, koska se on keskeinen osa jätelain valvontaa. Ympäristövalvonnalla ei ole täysin ajantasaisia tietoja kaikista vaarallista jätettä tuottavista toimijoista Helsingissä. Uusia yrityksiä perustetaan ja vanhoja lakkautetaan jatkuvasti ja olemassa olevissa toiminnoissa tapahtuu muutoksia. Toiminnanharjoittajilla ei ole rekisteröinti- tai ilmoitusvelvollisuutta, joten muutokset eivät automaattisesti tule ympäristövalvonnan tietoon. Kohteita pyritään pitämään ajan tasalla resurssien salliessa tehtävillä alueellisilla kartoituksilla tai toimialakohtaisilla selvityksillä. Karkea arvio kohteiden kokonaismäärästä on useita satoja tai jopa tuhansia.

Ympäristöministeriö on pyytänyt ympäristöviranomaisia kiinnittämään erityistä huomiota öljyjätehuollon valvontaan, koska tilastot osoittavat, että osa jäteöljystä katoaa epäasianmukaisesti hävitettäväksi. Jäteöljy on vaarallista jätettä, jota on energian hinnannousun myötä kerätty luvattomasti lämmityskattiloissa poltettavaksi. Vuoden 2024 aikana olisi tarpeen toteuttaa jäteöljyn keräyksen lainmukaisuuteen keskittyvä valvontaprojekti. Potentiaalisiksi riskikohteiksi on tunnistettu esimerkiksi autokorjaamot.

Muuten jätelain mukaisia tarkastuksia tullaan tekemään haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella.

4. Muu valvonta

4.1. Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen liittyvä valvonta

Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden ilmoitusten määrän arvioidaan pysyvän korkeana myös vuonna 2024. Ilmoituspäätösten valmisteluun ja maaperän kunnostuksen valvontaan sisältyy tarkastuskäyntejä kohteissa, suunnitelmien tarkastamisia ja neuvotteluja toiminnanharjoittajan kanssa. Ilmoituspäätöksen noudattamista pyritään valvomaan tarpeen mukaan kunnostuksen aikana ja resurssien salliessa vähintään yhdellä tarkastuskäynnillä per ilmoitus. Pienimuotoisia ja äkillisiä maaperän pilaantumistapauksia valvotaan tarkastuskäynnin ja neuvontana sekä tarvittaessa lausunnoin.

Energiakaivojen asentaminen on lisääntynyt Helsingin alueella ja kaivoja on suunniteltu rakennettavaksi myös pilaantuneille alueille. Pilaantuneilla alueille vaaditaan tällöin tehtäväksi haitta-aineiden kulkeutumisarvio maaperästä pohjaveteen ja sen mukana. Ympäristöviranomaiselle on tullut em. riskiarvioita tarkastettavaksi. Myös energiakaivoihin liittyvät kohdekyselyt ja neuvonta ovat lisääntyneet ja niiden odotetaan lisääntyvän vielä vuonna 2024.

4.2. Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Tapahtumallisuuden edistäminen näkyy vuonna 2024 vireille tulevien meluilmoitusten (YSL 118 §) määrässä. Toisaalta rakentamisen tahti hiipunee edellisvuoteen verrattuna ja rakentamiseen liittyvät meluilmoitukset mahdollisesti vähenevät. Meluilmoituskohteisiin tehdään tarkastuksia riskiperusteisesti. Tarkastuksia pyritään tekemään ainakin murskaus- ja louhintakohteisiin, jotka sijaitsevat melulle, tärinälle tai pölylle erityisen herkkien kohteiden läheisyydessä. Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavien tilapäisten toimintojen, joista siis vain osa on ilmoitusvelvollisia, suuresta määrästä johtuen myös meluun liittyvien haittailmoitusten määrien ennakoidaan olevan korkeita myös ensi vuonna. Esimerkiksi yöaikaan tehtäviä rakennus- ja kunnossapitotöitä sekä ravintoloiden terassien äänentoistolaitteiden käyttöä koskevat haittailmoitukset tulevat varmasti vaatimaan valvontatoimenpiteitä myös vuonna 2024.

Koeluontoisen toiminnan (YSL 119 §) laitoksia valvotaan toiminnan aikana vähintään kerran. Koeluontoinen toiminta voi liittyä esimerkiksi ympäristönsuojeluinvestoinnin valmisteluun tai teknisen toteutuksen kokeiluun.

Poikkeuksellisen tilanteen (YSL 120 § ja 123 §) valvonta on aina tapauskohtaista, mutta edellyttää pääsääntöisesti aina vähintään yhtä tarkastusta. Valvonta-asiana voi tulla käsiteltäväksi myös muita onnettomuus ja haittatilanteita, jolloin hoidetaan riskinarviointiin perustuen tarpeelliset valvontatehtävät.

Nitraattiasetuksen (valtionneuvoston asetus 1250/2014 eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta) mukaista valvontaa on tehty säännöllisesti, kohteiden tarkastusväli on ollut noin kymmenen vuotta. Tavoitteena on tarkastaa kaksi eläinsuojaa vuodessa.

Viemäriverkoston ulkopuolisten alueiden jätevesien käsittelyjärjestelmien valvontaa tehdään vain haittailmoitusten tai vireille tulleiden käsittelyvaatimuksista poikkeamista koskevien hakemusten

perusteella. Rakennusvalvonnalle tai kaavoitukselle annettavien lausuntojen yhteydessä tarkastuksella on useimmiten kuitenkin tarpeen käydä.

Kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaisten ilmoitusten (mm. jätteiden hyötykäyttö maarakentamisessa ja tarkastettujen öljysäiliöiden jättäminen maahan) perusteella voidaan tehdä tarkastuksia tarvittaessa.

4.3. Muu jätelain mukainen valvonta

4.3.1. Jätehuollon ja jätekirjanpitovelvollisuuden valvonta

Jätelain (646/2011) ja jätelakia täydentävien asetusten uudistusten myötä on viime vuosina tullut kuntien ympäristövalvonnalle huomattavasti lisää valvontavelvoitteita. Jäteasetuksessa (978/2021) tiukennettiin toiminnanharjoittajan velvollisuuksia pitää kirjaa syntyneistä, käsitellyistä, kuljetetuista, välitetyistä tai kerätyistä jätteistä ja velvollisuuksia toimittaa kirjanpito tiedot valvontaviranomaiselle. Lisäksi säädettiin kirjanpito- ja tiedonantovelvoite toiminnanharjoittajalle, joka siirtää yhdyskuntajätettä, rakennus- ja purkujätettä ja jäteöljyä käsiteltäväksi toiseen maahan. Myös elintarvikealan toimijalle tuli velvollisuus pitää kirjaa toiminnassaan syntyvästä elintarvikejätteestä sekä elintarvikejätteen toimittamisesta muualla käsiteltäväksi. Lisäksi näiden tulisi mahdollisuuksien mukaan arvioida jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen määrä. Näiden muutosten valvonta osoitettiin kuntien ympäristövalvonnalle. Pelkästään elintarvikealan uusia valvontakohteita on arvioitu Helsingissä olevan tuhansia. Lain elintarvikelain muuttamisesta (718/2021) 83 §:n mukaisesti elintarvikelain mukaisten valvontaviranomaisten on annettava virka-apua jätelain valvontaviranomaiselle 118 a §:ssä tarkoitetun elintarvikejätettä koskevan kirjanpito velvollisuuden valvonnassa. Valvontaa toteutetaan vuonna 2024 ohjeistamalla elintarvikealan toimijoita. Ohjeistusta toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä elintarvikevalvonnan kanssa.

Valvontaa on ollut tarpeen priorisoida ja siksi jätelain säännölliseen valvontaan ei ole mahdollista kohdistaa merkittäviä valvontaresursseja. Tarkastuksia tullaan tekemään haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella sekä resurssien salliessa valvontaprojektina. Muuta jätehuollon valvontaa tehdään vain haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella.

Luvan- ja ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden toiminnanharjoittajien tulisi raportoida jätetiedot valtakunnalliseen YLVA-järjestelmään, johon viranomainen luo tätä varten tarvittavat raporttipohjat valmiiksi.

4.3.2. Roskaantumisen

Roskaantumisen valvontaa toteutetaan vuoden 2024 aikana haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella. Lisäksi ympäristövalvonta edistää Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman toteutumista ja vastaa siihen liittyvän yhteistyöverkoston koordinoinnista.

4.4. Vesilain valvonta

Vesilain mukaisia kohteita tarkastetaan vuonna 2024 saapuneiden haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella.

4.5. Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain mukaista valvontaa tehdään vuonna 2024 saapuneiden vapautushakemusten ja kirjallisten vireillepanojen perusteella. Maastokäynnit ja tarkastukset kohdennetaan riskiperusteisesti priorisoiden.

4.6. Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaan huvivenesataman pitäjän on esitettävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle hyväksyttäväksi sataman jätehuoltosuunnitelma aluksista peräisin olevien jätteiden jätehuollon järjestämisestä satamassa silloin, kun satamassa on vähintään 25 venepaikkaa tai sen yhteydessä on vähintään 25 huviveneen talvitelakointipaikkaa. Näitä satamia on Helsingissä 101 kappaletta. Jätehuoltosuunnitelma on päivitettävä viiden vuoden välein.

Kunnan viranomaiselle kuuluvien huvivene- ja kalastussatamien jätehuollon valvontaa tehdään vuonna 2024 pääosin resurssitilanteen vuoksi vain haittilmoitusten tai kirjallisten vireillepanojen perusteella. Projektiluontoisesti kohteita voidaan tarkastaa satunnaisotannalla. Lisäksi kartoitetaan yli 25 veneen talvisäilytysalueet.

Taulukko 3. Kohteet ja suunnitellut tarkastukset vuonna 2024

Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	Kohteita yhteensä	Tarkastettavat kohteet 2024
Yli 25 veneen satamat	101	0
Yli 25 veneen talvisäilytysalueet	ei tiedossa	0
Yhteensä	ei tiedossa	0

4.7. Valvontayhteistyö

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvontavastuulla olevien laitosten tarkastuksiin osallistutaan ja näiden laitosten vuosiraportteihin perehdytään vuonna 2024 työtilanteen sen salliessa. HSY:n kanssa tehdään valvontayhteistyötä teollisuusjätevesiä tuottavien toimintoihin sekä pilaantuneiden maiden kunnostustyömaihin liittyen. Muita yhteistarkastuksia tai tarkastuskierroksia ei ole vuodelle 2024 suunnitteilla. Muiden viranomaisten ja poliisin virka-apua pyydetään tarkastuksille tarvittaessa. Ympäristövalvonta antaa muille viranomaisille virka-apua tarvittaessa käytettävissä oleviensa resurssien puitteissa.

5. Valvontaohjelman toteutumisen arviointi vuodelta 2023

Valvontaohjelmassa oli vuodelle 2023 suunniteltu 84 ympäristönsuojelulain ja 29 jätelain mukaista säännöllisen valvonnan tarkastusta ympäristölupalaitoksiin, ilmoituksenvaraisiin laitoksiin, rekisteröitäviin kohteisiin ja ammattimaista jätteen keräystä ja kuljetusta harjoittaviin toimintoihin. Näistä 91 kappaletta oli tehty marraskuun alkupuolelle tultaessa. Suunnitelluista tarkastuksista kymmenen jää vuonna 2023 tekemättä laitoksen toiminnan keskeytymisestä tai vireillä olevasta muutoksesta johtuen. Tarkastuksia tehdään vielä vuoden lopulla, joten vuodelle 2023 asetetut tavoitteet saavutettaneen.

Kesällä 2023 musiikin soittamisesta ja äänentoistolaitteiden käytöstä ravintolaterasseilla ja muissa ulkotiloissa aiheutuneet meluhaitat työllistivät ympäristövalvontaa merkittävästi. Vesien- suojelun kannalta oli huolestuttavaa rakennustyömailta ja maalämpökaivojen porauksista aiheutuneet lukuisat haitalliset päästöt, joissa kiintoainetta johdettiin puutteellisen käsittelyn jälkeen hulevesiviemäriin ja puroihin. Uusi pääkaupunkiseudun yhteinen työmaavesiohje valmistuu alkuvuonna 2024 ja sen myötä vesistöhaittojen määrän oletetaan vähenevän. Rakentamisen hii- pumisesta huolimatta pilaantuneen maan kunnostusta koskevia ilmoituksia käsiteltiin vuonna 2023 merkittävästi enemmän kuin vuonna 2022.

Toimialakohtainen valvontaprojekti siirrettiin vuoden 2024 tavoitteisiin samoin kuin elintarvikejä- tettä koskevan kirjanpitovelvollisuuden valvonnan käynnistäminen.

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.